

С. А. Романюк,

к. е. н., заступник віце-президента,

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

S. A. Romaniuk,

Ph. D. in Economics, Deputy Vice-President of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kiev

SYSTEM OF DEVELOPMENT PLANNING AS A TOOL OF REGIONAL POLICY

У статті розглядається стан запровадження в Україні програмування та планування розвитку на різних територіальних рівнях. Сьогодні практично відсутня цілісна взаємоузгоджена система планових та прогнозних документів. Законодавством не врегульовано засади стратегічного планування країни, що унеможливорює удовгостроковому вимірі формування цілей, пріоритетів та завдань органів влади. У той же час із прийняттям Закону України "Про стимулювання розвитку регіонів" стало можливим запровадження стратегічного планування регіонального розвитку: розроблена та реалізується Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року. Стратегічне планування на регіональному та місцевому рівнях потребує подальшого законодавчого врегулювання. Практично перестало існувати короткострокове програмування розвитку країни при розробці програм економічного і соціального розвитку на регіональному рівні. Програмування на державному, регіональному та місцевому рівнях достатньо слабо узгоджується із бюджетним процесом. В умовах жорстких бюджетних обмежень координація діяльності державної, місцевої влади та органів місцевого самоврядування в питаннях планування розвитку є надзвичайно важливою складовою державної політики.

The article deals with the state of implementation in Ukraine of programming and development planning at different territorial levels. An integral mutually coherent system of planning and forecasting documents is currently practically absent. Principles of strategic planning are not settled by the legislation, what makes impossible forming of objectives, priorities and targets of the authorities in the long dimension. At the same time, the adoption of the Law of Ukraine "On the stimulation of regional development" made possible the introduction of strategic planning for regional development: State Strategy for the period until 2015 is developed and is being implemented. Strategic planning at regional and local levels needs further legislative adjustment. Short term programming of the country development while drafting of programs for economic and social development at the regional level practically ceased to exist. Programming at the state, regional and local levels rather weakly consistent with the budget process. In the conditions of hard budget constraints coordination of activity by state and local governments is an extremely important part of public policy in development planning.

*Ключові слова: стратегічне планування, планування розвитку, територіальне планування.
Key words: strategic planning, development planning, territorial planning.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сталий та прогнозований розвиток країни та її регіонів передбачає наявність системи взаємоузгоджених в часі, ресурсах, а також за рівнями планових, прогнозних та програмних документів. Це дозволяє забезпечувати ефективний державний регулюючий вплив на регіональний та місцевий розвиток, підвищує координованість та прогнозованість дій центральної та місцевої влади, що сприяє укріпленню довіри до неї населення та бізнесу. Подібний підхід починає домінувати у розвинутих країнах світу і його впровадження є актуальним для України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняній науці питаннями програмування та планування розвитку на державному, а також регіональному та місцевому рівнях досліджуються такими науковцями і фахівцями, як В.М. Геєць, З.С. Варналій, В.С. Кравців, І.Г. Манцуров, Н.А. Мікула та ін. Водночас, формування системних підходів до планування державного, регіонального та місцевого розвитку залишається достатньо складним і різновекторним процесом, тому дана проблематика є актуальною.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті — визначити основні вимоги до створення системи державного, регіонального та місцевого планування розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здійснення державного регулювання регіонального розвитку повинно спиратися на систему планування — стратегічного, середньострокового та короткострокового, яка має бути складовою (підсистемою) загальної ієрархії державного планування.

У даний час подібна система не створена. Навряд чи її аналогом можна вважати діючий механізм державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України, запроваджений відповідним Законом "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", у якому відсутнє поняття стратегічного планування як країни, так її регіонів. Рішенням Верховної Ради України із цього Закону вилучено щорічне складання державних програм економічного та соціального розвитку [1]. Стаття 8 Закону передбачає лише розроблення, затвердження загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм відповідно до Закону України "Про державні цільові програми" [2], в якому складання програм економічного і соціального розвитку країни не передбачено.

У той же час у структурі прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку залишаються програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на короткостроковий (річний) період, які повинні розроблятися взає-

моузгоджено з щорічним посланням Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє та зовнішнє становище України.

Таким чином, короткострокове програмування економічного і соціально-економічного розвитку на регіональному та місцевому рівнях отримало певну "автономність", оскільки Закон не визначає ступінь та форму узгодження даних програм із посланням Президента України.

З іншого боку, розробка щорічних державних програм економічного і соціального розвитку країни стала вже "приреченим ритуалом": за останні десять років їх розгляд жодного разу не завершувався схваленням Верховною Радою України, оскільки після прийняття бюджету країни, який визначає галузевий та територіальний розподіл державних коштів на наступний рік, інтерес до державної програми на наступний рік зникав. Відповідальність за відсутність короткострокового державного програмування розвитку законодавством не передбачена.

На наш погляд, державний бюджет, який нерідко визначається як "бюджет розвитку" чи "бюджет стабільності", по суті визначає короткотермінові пріоритети держави у розвитку країни та її регіонів, оскільки у видатковій його частині розподіл доходів по напрямках і обсягах фінансування сфер суспільного життя визначається виходячи з тих пріоритетних напрямів, які підтримує або корегує Верховна Рада України.

У зв'язку з цим, основні параметри економічного і соціального розвитку країни доцільно відображати у державному бюджеті (зокрема, в частині капітальних видатків), оскільки державний бюджет, якщо виходити із Закону України "Про державні цільові програми", також має суттєві ознаки програмного документу як комплекс взаємопов'язаних завдань та заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, узгоджені за строками виконання, складом виконавців (головних розпорядників), ресурсним забезпеченням. Таке поєднання давало б суспільству чітке уявлення про те, наскільки витрачання коштів державного бюджету пов'язано з кінцевим результатом — розвитком країни та її регіонів. Аналогічний підхід можливо запровадити і на регіональному та місцевому рівнях у рамках щорічних регіональних та місцевих програм розвитку та відповідних бюджетів. Проте відсутність документів, що визначають довгострокові пріоритети економічного і соціального розвитку країни та її територіальних складових, значно ускладнює зв'язок між поточними та стратегічними його цілями.

Цю фундаментальну прогалину передбачалося вирішити шляхом розробки та прийняття проекту Закону України "Про стратегічне планування", який Уряд подав у листопаді 2012 р. у Верховну Раду України. Проте український парламент, прийнявши даний законопроект за основу, не схвалив його в цілому. Таким чином, введення стратегічного планування відкладено.

Подібний розрив у формуванні стратегічних підходів до розвитку країни в цілому та її регіонів зокрема створює прецедент, коли існуюча Державна стратегія регіонального розвитку до 2015 року органічно не пов'язана із довгостроковими пріоритетами розвитку країни, і в такому випадку її цінність та важливість суттєво знижується. Більше того, вона припиняє існування як цілісний системний документ, оскільки втрачається зв'язок між стратегічними напрямками регіональної політики та довгостроковими цілями інших сфер державної політики.

В урядовому варіанті законопроекту в складі прогнозно-програмних документів системи стратегічного планування передбачались стратегія регіонального розвитку України, а також стратегії розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, міст із чисельністю населення більше 50 тис. осіб із терміном дії понад п'ять років.

Включення до стратегічного планування міст із чисельністю понад 50 тис. населення є абсолютно виправданим в умовах концентрації економічної діяльності в містах — обласних центрах і містах обласного значення, оскільки створення умов подальшого розвитку для усіх міст сприятиме у довгостроковій перспективі поліцентричному розвитку країни. Такі стратегії мають бути скоординованими із стратегічним плануванням на регіональному і районному рівнях, і в цілому усі стратегічні документи цих трьох територіальних рівнів повинні узгоджуватися між собою.

На середньостроковий період вищезгаданий законопроект передбачав як план соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст із терміном дії від трьох до п'яти років. Короткострокові програмні документи передбачені не були.

Так, модель побудови програмування розвитку країни та її регіонів є цілком логічною, адже, як відмічалося, розробка річних програм економічного і соціального розвитку країни втратила практичний сенс.

Водночас, вбачається недоцільним встановлення таких розмитих термінів дії стратегічних документів, оскільки подібна нечіткість може призвести до часової неузгодженості регіональних та державної стратегій. Навіаки, потрібно однозначно визначити часові рамки їх прийняття подібно тим, що діють при розробці бюджетів усіх рівнів.

Аналіз діючих на початок 2013 р. регіональних стратегій розвитку підтверджує правильність такого підходу: 5 стратегій економічного і соціального розвитку регіонів (Автономної Республіки Крим, Одеської, Харківської, Хмельницької областей, міста Севастополя) затверджені на період до 2020 р., 18 — до 2015 р. (Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької областей). Стратегія розвитку м. Києва затверджена до 2025 року.

Часова синхронізація планування регіонального розвитку в країні має здійснюватися і по відношенню до всієї системи територіального планування. З прийняттям у 2002 р. Генеральної схеми планування території України [3] в державі були визначені просторові засади розвитку, які є в багатьох країнах органічною складовою інституційного забезпечення формування та реалізації регіональної політики. Таке планування забезпечує доцільну організацію території шляхом регулювання її використання з урахуванням суспільних та приватних інтересів. У різних країнах застосовують неоднакові форми, методи та терміни щодо територіального (просторового) планування. Зокрема, іноді цей вид діяльності трактують як "облаштування території", як "фізичне планування", на відміну від "економічного" планування, яке в певній мірі відповідає поняттю "регіональне" планування. Тим не менш, відмінність у термінології не змінює змісту територіального планування — забезпечення планування і використання території країни [4, с. 15].

Згідно з Законом, Генеральна схема планування території України визначає пріоритети та концептуальні рішення планування і використання території країни, вдосконалення системи розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, формування національної екологічної мережі.

Реалізація Генеральної схеми розрахована на два етапи: 2001—2010 рр. та 2011—2020 рр. На першому етапі передбачалося: удосконалити законодавче, наукове, інформаційне проектне та організаційне забезпечення планування території на загальнодержавному рівні; запровадити проведення моніторингу реалізації Генеральної схеми; здійснити першочергові заходи щодо планування території відповідно до вирішень Генеральної схеми, які забезпечуватимуть досягнення найбільшого економічного, соціального та екологічного ефекту. На другому етапі передбачається здійснення заходів щодо планування території відповідно до вирішень Генеральної схеми та проведення моніторингу її реалізації.

Забезпечення реалізації Генеральної схеми Законом покладено на органи державної влади та органи місцевого самоврядування; визначені функціональні завдання Кабінету Міністрів України у цій сфері, а також центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування.

Згідно Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" [5] планування території на регіональному рівні здійснюється шляхом розроблення схем планування території Автономної Республіки Крим, областей та районів, а планування території на місцевому рівні — шляхом розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування території і детальних планів території, рішення про розроблення яких приймається

відповідними органами місцевого самоврядування. Закон передбачає, що схеми планування території на регіональному рівні — планувальна документація — розробляється у розвиток Генеральної схеми планування території України, тобто є чіткий взаємозв'язок державного і регіонального рівнів територіального планування. З іншого боку, згідно ст. 15 даного Закону, реалізація схем планування території Автономної Республіки Крим, областей та районів здійснюється шляхом розроблення, затвердження і виконання відповідних програм економічного і соціального розвитку. Таким чином, законодавчо передбачений зв'язок між регіональним територіальним плануванням і програмуванням регіонального розвитку.

Перший звіт про реалізацію Генеральної схеми підготовлено у 2003 р. В основу аналізу показників, передбачених моніторингом Генеральної схеми, покладена геоінформаційна система (ГІС), яка включає тематичні електронні карти України.

Останній звіт — про стан реалізації Генеральної схем за 2011 рік [6] — аналізує розвиток території країни за видами та режимами переважного використання, систем розселення, транспортної інфраструктури, національної екологічної мережі, оздоровчо-рекреаційного та туристичного комплексів, забезпечення сталого розвитку населених пунктів, а також стан розробки та реалізації містобудівної документації.

Основою організації територіального планування є містобудівна документація, на базі якої мають прийматися управлінські рішення щодо розвитку тієї чи іншої території. Згідно зі звітом стан її розробки суттєво відривається за територіальним рівнем. Найбільш благополучним виглядає розробка схем регіонального планування. Із завершенням проектних робіт над схемами планування територій Волинської, Житомирської, Івано-Франківської, Луганської, Полтавської, Тернопільської, Херсонської та Хмельницької областей, які ще знаходяться у стадії розробки, в країні буде виконана одна із важливих складових реалізації Генеральної схеми, яка визначатиме ключові рамки використання території регіонів у стратегічному прогнозуванні та програмуванні розвитку.

Проте на нижчих територіальних рівнях стан територіального планування з початку дії Закону визначити задовільним складно. Станом на початок 2012 р. забезпечення розробки схем планування складає: на обласному рівні — 64%, районному — 13%, на рівні обласних центрів — 92%, міст обласного значення — 63%, міст районного значення — 43%, селищ міського типу — 21%, сільських населених пунктів — 14% [6].

У цілому кількість затверджених та розроблених у 2011 р. генеральних планів міст обласного і районного значення складає лише біля 3% від загальної кількості, а рівень оновлення генпланів міст районного значення — лише 1,1%, що у 2,5 рази нижче середнього показника за останні 20 років.

З урахуванням поступової концентрації економічної діяльності в містах, визначення важливості їх подальшого розвитку, вбачається доцільним на державному та регіональному рівнях суттєво прискорити завершення планувального процесу, оскільки генеральні схеми планування цих населених пунктів є складовою частиною як стратегій їх розвитку, розвитку регіонів, так і стратегічних напрямів розвитку усієї держави.

Ось чому вбачається доцільним у проекті Закону України "Про стратегічне планування" Генеральну схему планування території України, а також схеми планування областей, районів, генеральних планів населених пунктів (міст із населенням понад 50 тис. жителів) віднести до стратегічних документів розвитку.

Законопроект визначає основний зміст кожного стратегічного документа, що є важливим для уніфікації підходів до розробки державної та регіональних стратегій розвитку. На наш погляд, як стратегію розвитку України, так і стратегію регіонального розвитку (у складі стратегії розвитку країни або як окремих документів) доцільно затверджувати законом. Це поєднуватиме спрямованість, послідовність та координацію діяльності усіх суб'єктів регіональної політики держави, ускладнить процес узгодженого внесення змін до цих стратегічних документів одного із суб'єктів у результаті політичних процесів. При такому підході стратегія регіонального розвитку, з одного боку, буде обов'язковою для виконання як центральними і місцевими органами виконавчої влади, так і визначатиме роль органів місце-

вого самоврядування різних територіальних рівнів, громадських організацій, підприємств бізнесу, наукових кіл у процесі формування та реалізації стратегічних документів країни та регіонального і місцевого рівня.

З іншого боку, згідно Закону України "Про стимулювання розвитку регіонів" регіональні стратегії розвитку мають затверджуватися Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними радами (до речі, для районних рад та міст процедура затвердження стратегій Законом України "Про місцеве самоврядування" не врегульована), тому доцільно у законопроекті "Про стратегічне планування" передбачити норми, які б визначали не тільки структурну єдність стратегій регіонального розвитку країни регіональних стратегій та стратегій міст, але й змістовний їх зв'язок.

Зокрема, слід було б встановити несуперечливість цілей державної, регіональних та місцевих стратегій, обов'язковість основних цілей та пріоритетів як для державних, так і для регіональних стратегічних документів, формування інституційного забезпечення реалізації стратегій на всіх територіальних рівнях, перелік універсальних індикаторів (як для моніторингу, так і для визначення результатів реалізації стратегій), які б визначали наскрізне поєднання зусиль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування різних територіальних рівнів у вирішенні проблем регіонального розвитку і країни в цілому.

Багаторівневе регулювання регіонального розвитку передбачає формування більш досконалої системи його фінансового забезпечення. Існуюча практика переважної значимості бюджету над програмами розвитку не вбачається прийнятною, оскільки будь-яка програма втрачає сенс без відповідного фінансового забезпечення. Структура фінансування регіонального розвитку складається із двох частин: коштів державного та місцевих бюджетів, а також коштів із небюджетних джерел.

Як правило, інвестиційні видатки центральних органів виконавчої влади спрямовуються або на об'єкти державної власності, або на реалізацію на території державних галузевих програм, їх частка у структурі інвестиційних ресурсів, що акумулюються у регіонах, складає 6—8%. Ці державні кошти не розглядаються місцевими органами влади як суттєвий чинник регіонального розвитку, оскільки формуються ці витрати центральними органами виконавчої влади, фінансування їх здійснюється нерівномірно і не в повному обсязі. Зокрема, державні капітальні видатки у 2009—2011 рр. були профінансовані відповідно на 56,9%, 70,8%, 71,4% [7, с. 64].

При умові значного підвищення координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, переходу на державному та регіональному рівнях на середньострокове планування та бюджетне фінансування програм розвитку, з урахуванням запровадження оцінки впливу різних сфер державної політики на розвиток регіонів, цей фінансовий ресурс обов'язково має враховуватися.

Одночасно потребує удосконалення оцінка виконання бюджетних програм: затвердження Міністерством фінансів Примірний перелік результативності показників бюджетних програм не враховує наслідки їх територіального впливу, а рекомендовані показники передбачають визначення загальних середніх оцінок показників затрат, показників продукту, показників ефективності та показників якості [8; 9].

Крім того, потребує оцінки територіальний вплив виконання державних цільових програм (а не тільки бюджетних програм, оскільки одна державна цільова програма може фінансуватися через декілька бюджетних програм).

Наступним джерелом інвестиційних ресурсів регіонального та місцевого розвитку є інвестиційні субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, а також низка субвенцій цільового територіального спрямування, із визначенням конкретного органу місцевого самоврядування. Вище був наведений їх аналіз та проблеми, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням інвестиційних субвенцій.

Серед них — власні кошти бюджетів розвитку, які, відповідно до Бюджетного кодексу, формуються у складі спеціальних фондів місцевих бюджетів. Зазначимо, що відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, усі капітальні видатки належать до витрат бюджету розвитку місцевих бюджетів. На сьогодні джерела їх наповнення обмежені, і, як зазначено, переважна частина малочисельних громад взагалі позбавлена можливості їх формування.

Тим не менш, з урахуванням подальшої територіальної концентрації економічної діяльності, більше можливостей нагромадження інвестиційних ресурсів мають, безперечно,

Таблиця 1. Структура інвестиційних ресурсів у регіонах

	Інвестиції в основний капітал, питома вага, %					
	коштів Державного бюджету		коштів місцевих бюджетів		власних коштів підприємств	
	2001	2010	2001	2010	2001	2010
Україна	5,4	6,3	4,1	2,9	66,8	55,8
Автономна Республіка Крим	5,2	9,2	6,1	5,0	61,9	47,1
Області						
Вінницька	4,6	1,0	1,7	2,2	72,3	62,6
Волинська	7,3	11,2	2,7	5,5	65,3	47,5
Дніпропетровська	2,5	1,1	2,9	1,4	77,6	71,6
Донецька	9,6	8,4	2,9	3,0	75,5	72,6
Житомирська	12,0	1,8	3,3	2,2	61,1	34,6
Закарпатська	5,5	6,0	3,5	4,8	54,2	34,8
Запорізька	1,5	2,6	2,4	1,3	84,1	44,3
Івано-Франківська	3,1	4,2	3,1	4,3	81,3	47,0
Київська	8,2	4,0	4,7	1,0	37,7	39,9
Кіровоградська	10,0	6,8	2,0	1,8	62,3	68,0
Луганська	18,9	6,8	2,7	4,6	69,9	69,5
Львівська	5,0	16,4	3,0	1,9	76,2	49,3
Миколаївська	2,7	2,8	5,9	2,2	72,3	69,0
Одеська	8,3	3,1	2,0	3,9	63,6	56,8
Полтавська	1,1	0,7	1,5	1,4	82,0	79,8
Рівненська	3,6	1,9	3,0	4,9	46,9	45,8
Сумська	1,0	1,9	2,9	4,7	83,0	63,7
Тернопільська	3,8	2,0	3,0	1,3	57,2	41,4
Харківська	2,0	7,6	3,2	2,6	75,5	72,8
Херсонська	7,5	4,2	2,5	3,0	61,1	48,5
Хмельницька	2,8	3,3	1,9	2,0	54,4	35,8
Черкаська	7,5	6,3	3,0	2,8	72,5	56,4
Чернівецька	3,1	10,9	5,1	4,2	52,6	34,6
Чернігівська	5,1	2,9	2,9	2,6	80,7	65,5
м. Київ	3,2	11,7	8,7	4,1	50,7	49,1
м. Севастополь	6,7	1,8	21,6	2,7	39,3	35,0

Джерело: [11].

середні та великі міста, зокрема і після того, як бюджетним законодавством одним із джерел наповнення бюджету розвитку визначена частина місцевих податків і зборів, зокрема єдиний податок, а також збір за провадження торговельно-дільності діяльності нафтопродуктами, скрапленням та стиснутим газом на стаціонарних, малогабаритних і пересуваних заправних станціях, заправних пунктах [10]. В умовах подальшого зростання економічної щільності та щільності населення такі громади матимуть у перспективі гарантовано зростаючі надходження від цього джерела при створенні умов розвитку малого та середнього бізнесу.

Проте використання коштів бюджетів розвитку органами місцевого самоврядування є лише необхідною, проте недостатньою умовою регіонального та місцевого розвитку. Найбільший фінансовий його потенціал закладений у приватних інвестиціях: протягом останніх 10 років частка інвестиційних ресурсів, що формуються в регіональному рівні, складає найбільшу частину (табл. 1). Тому саме вони (та їх технологічна якість) визначають і визначатимуть регіональний розвиток. Виходячи з цього, на наш погляд, приватно-публічне партнерство в майбутньому все більше впливатиме на динаміку регіонального розвитку.

При цьому, таке партнерство треба розглядати у більш широкому сенсі, ніж це розглядається в даний час. Сьогодні воно обмежується, як правило, формами здачі в концесію об'єктів державної або комунальної власності, будівництва доріг, а також видобутком сировинних ресурсів.

У той же час, таке партнерство має передбачати створення умов для появи в регіонах необхідних високотехнологічних інвестицій відповідно до існуючих потенційних регіональних переваг, або цілеспрямованого нарощування таких переваг. Перш за все, це стосується підготовки в регіоні робочої сили відповідної кваліфікації, створення інфраструктурних, енергетичних, логістичних, інформаційних мереж та систем, можливостей концентрації достатньої кількості працівників для територіального розміщення приватних інвестицій відповідних обсягів, що сприятимуть бізнесу отримати вигоди ефекту масштабу.

Такий підхід до розвитку приватно-державного партнерства неможливий без координації діяльності всіх органів вла-

ди різних територіальних рівнів, без проведення регіональної політики, орієнтованої на конкретну територію (place — based development policy), залучення до стратегічного планування підприємницьких структур. З іншого боку, створення скоординованої системи планування регіонального розвитку з урахуванням такого чинника дасть можливість формувати регіональну політику, націлену на інтелектуальну спеціалізацію такого розвитку.

ВИСНОВКИ

Аналіз системи планування розвитку як інструменту регіональної політики держави свідчить про відсутність цілісного підходу у створенні системи взаємопов'язаних, узгоджених у часі та фінансових ресурсах планових та програмних документів державного, регіонального та місцевого рівнів. У статті визначені основні вимоги до створення такої системи, починаючи зі стратегічного планування розвитку.

Підкреслена необхідність прийняття стратегії регіонального розвитку держави відповідним законом, наявність у державній, регіональних та місцевих стратегіях єдиних несуперечливих цілей та пріоритетів як для державних, так і для регіональних стратегічних документів, формування інституційного забезпечення реалізації стратегій на всіх територіальних рівнях, перелік універсальних індикаторів (як для моніторингу, так і для визначення результатів реалізації стратегій), які б визначали наскрізне поєднання зусиль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування різних територіальних рівнів у вирішенні проблем регіонального розвитку і країни в цілому.

Література:

1. Закон України про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: прийнятий 23 берез. 2000 р. № 1602-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
2. Закон України про державні цільові програми: прийнятий 18 берез. 2004 р. № 1621-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
3. Закон України про Генеральну схему планування території України: прийнятий 7.02.2002 р. № 3059-III // Відом. Верхов. Ради України. — 2002. — № 30. — Ст. 204.
4. Білоконь Ю. М. Управління розвитком територій (Планувальні аспекти) / Ю. М. Білоконь; за ред. І. О. Фоміна. — К.: Укрархбудінформ, 2002. — 148 с.
5. Закон України про регулювання містобудівної діяльності: прийнятий 17.02.2011р. № 3038-VI // Відом. Верхов. Ради України. — 2011. — № 34. — Ст. 343.
6. Про стан реалізації генеральної схеми планування території України за 2011 рік: Доповідь Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/>
7. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік. ІБСЕД. — К.: Нора-Друк, 2011. — 96 с.
8. Наказ Міністерства фінансів України № 15 від 14.01.2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=-282924&cat_id=50097
9. Наказ Міністерства фінансів України № 1536 від 10.12.2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10>
10. Закон України про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: прийнятий 12.01.2012р. № 4318-17 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2856-17>
11. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 28.02.2013 р.